

Odjeljenje za razvojno istraživačke poslove i socijalne inovacije

Mahira Poljak, profesor pedagogije

SARADNJA PORODICE I ŠKOLE

1. Značaj saradnje porodice i škole

U životu djeteta porodica i škola su dvije sredine u kojima dijete odrasta i podjednako su odgovorne za kvalitet socijalizacije i razvoj djetetove ličnosti. U porodici i školi, čiji odgojni i obrazovni zadaci svakog dana postaju komplikovaniji nastoji se mnogo toga postići. Međutim, i pored tih nastojanja svjedoci smo čestih stručnih rasprava o problemima kvaliteta nastave, lošem odnosu učenika prema nastavi, štetnim utjecajima društvene sredine, utjecaju sva tri subjekta odgojnog-obrazovnog procesa na školski neuspjeh, indolentnosti roditelja, neadekvatnoj saradnji roditelja, škole i lokalne zajednice itd. Svi navedeni problemi predstavljaju različit splet faktora koji dovode do povećanja broja učenika sa lošijim uspjehom, što može doprinijeti njihovom bijegu u društveno neprihvatljiva ponašanja, te samim tim biti smetnja pravilnom razvoju njihove ličnosti. Od presudnog je značaja da porodica i škola razvijaju modele saradnje koji će se zasnivati na međusobnom poštovanju i iskrenosti, s namjerom da se pruži adekvatna pomoć i podrška svakom djetetu, roditelju i nastavniku.

Kroz intenzivnu saradnju sa osnovnim i srednjim školama Kantona Sarajevo stručnjaci **KJU „Porodično savjetovalište“**, kroz projekte primarne prevencije i savjetodavno - terapijski rad, provode različite aktivnosti za roditelje, nastavnike i učenike, a s ciljem pružanja sistemske podrške kako porodici tako i školi u realizaciji odgojno-obrazovnih ciljeva i zadataka, te očuvanja mentalnog zdravlja sva tri subjekta odgojno-obrazovnog procesa. Direktna iskustva stručnjaka **KJU „Porodično savjetovalište“** u radu sa roditeljima, nastavnicima i učenicima pokazuju da je, u cilju sveobuhvatnijeg praćenja razvoja djeteta, stimuliranja njegovih potencijala, prevencije neprihvatljivih oblika ponašanja i školskog neuspjeha, te razvoja pozitivnih stavova o životu, školi i učenju, neophodno kontinuirano jačanje odnosa i unapređenje komunikacije u ovom tzv. *pedagoškom trouglu*.

Naime, pedagoški trouglovi su presudni u odgoju djece. Prvi i osnovni pedagoški trougao nalazi se u porodici i to su - majka, otac i dijete. U tom trouglu postavljaju se temelji dobrom odgoju, a takav mehanizam prenosi se i veže na drugi, isto tako važan trougao – roditelj, učenik i nastavnik. Njihova saradnja na stvaranju čovjeka mora biti sinhronizirana, kontinuirana i dosljedna. Roditelj treba upoznati život škole, a nastavnik život porodice da bi se između te dvije komponente odgajalo i skladno razvijalo dijete, odnosno učenik. U osnovi ne bi smjelo biti grešaka ni na jednoj strani, jer neće biti postignut željeni cilj, a nezainteresiranost samo jednog od subjekata može napraviti mnogo štete za pravilan razvoj djetetove ličnosti. On je kao tronožac i ako je samo jedna nožica pukla više ne služi svrsi. Treći, podjednako važan, pedagoški trougao je – porodica, škola, društvena zajednica. Taj trougao igra značajnu ulogu u odgoju djece i stvaranju porodičnih, obrazovnih i društvenih vrijednosti.

Dakle, u krugu porodice dijete spoznaje, razumijeva i prihvata ulogu porodice u odgoju za zajedništvo, drugarstvo, humanost. Taj proces se nastavlja u školi gdje se te vrijednosti proširuju i učvršćuju. Od kvaliteta te saradnje ovisit će kvalitet uključivanja djeteta u širu društvenu zajednicu i njegovo funkcioniranje u istoj, što je svakako od općeg društvenog interesa.

2. Razvijanje i jačanje odnosa na relaciji porodica-škola

Da bi se izgradili kvalitetniji odnosi u pedagoškom trouglu potrebno je podsticati i razvijati partnerske odnose između roditelja i škole. Pitanje takvog partnerstva aktuelna je tema, stoga se i stručnjaci *KJU „Porodično savjetovalište“* kroz kontinuiran rad u zajednici trude na razne načine podsticati i jačati tu saradnju.

Jačanje tih odnosa treba biti zasnovano na međusobnom poštovanju, povjerenju, zaštiti, poticanju, dogovaranju, zajedništvu i usaglašavanju odgojno-obrazovnog djelovanja. U svakom slučaju, moglo bi se reći kako je za djetetov uspjeh u školi i pravilan razvoj najvažnije da se u skladnom suživotu nađu roditelj i nastavnik. I to, roditelj koji je spreman učiti o sebi i svom djetetu i nastavnik koji će svojim djelovanjem pokazati kako nije samo prenosilac znanja, već istovremeno učenik, savjetnik i saputnik kako djeteta, tako i roditelja.

Ako pođemo od činjenice da svaki čovjek ima potrebu pripadanja, onda nam je apsolutno jasno da će se u pozitivnoj klimi osjećaj pripadnosti grupi, razredu ili školi svakako povećati (Varunek, <http://osjezerski.com.ba>). U ovakvoj klimi dobrodošlice, uzajamnog povjerenja i uvažavanja rasti će entuzijazam i roditelja i nastavnika, što će se neminovno preslikati i na djecu. Takva atmosfera će pomoći djeci da više zavole školu i da se osjećaju sigurnije, pa samim tim da postanu uspješniji u savladavanju svih zadataka koje ovaj period odrastanja sa sobom nosi. Okrivljavanje, prebacivanje odgovornosti, prigovaranje ili nedolaženje u školu nikome ne pomaže, a na kraju, dijete najviše gubi.

Onda kada shvatimo da smo svi podjednako važna karika u odrastanju naše djece i da samo timskim radom možemo postići kvalitet, počecemo uspješno ostvarivati dobro postavljene odgojno-obrazovne ciljeve i zadatke (S.Hadžidamjanović, B. Šarkinović, S.Džemidžić-Kristijansen, 2013).

3. Prednosti partnerstva za sva tri subjekta odgojno-obrazovnog procesa

Za razliku od uzajamnog nepovjerenja i okrivljavanja koje je nerijetko prisutno u ovim relacijama, zahvaljujući pozitivnoj komunikaciji koja se uči i razvija u partnerskim odnosima imaćemo zadovoljne roditelje i nastavnike, te sretnu i uspješnu djecu. Uzajamno poštovanje, dijeljenje informacija i iskustava, dogovaranje i zajedničko odlučivanje, potrebno je kako bi se ispunila odgovornost za cjelovit razvoj djeteta. Na taj način nastavnik stiče kompletniju sliku o porodičnim uvjetima i djetetu, a roditelj dobija informacije o ponašanju djeteta u školskoj sredini, njegovim motivima (potrebe, interesi, želje), sposobnostima i mogućnostima, radnim navikama, načinu učenja i sticanja znanja, eventualnoj darovitosti ili problemima i sl.

Ovakvi usaglašeni, partnerski odnosi doprinijet će tome da djeca imaju više motivacije i samopouzdanja, više prisustvuju nastavi, bolje prate nastavu, imaju bolje ocjene i veću prolaznost, imaju razvijenije socijalne vještine, te su manje skloni društveno nepoželjnim oblicima ponašanja.

Dakle, kvalitetna saradnja škole i roditelja omogućava kontinuirano praćenje rada i razvoja djeteta, pronalazak uzroka eventualnih teškoća te pravovremeno i adekvatno reagiranje na iste, kao i ukazivanje na eventualne propuste i jednih i drugih. U partnerstvu se i kritike doživljavaju dobronamjerno, što ostavlja prostor za stalnim radom na unapređenju kompetencija svih uključenih, kako bi se ispunila odgovornost za pravilan razvoj djeteta.

Treba imati na umu da je za postizanje navedenog potrebno mnogo vremena i truda svih uključenih, međutim, kada se u obzir uzmu brojne prednosti koje partnerstvo ima za sve strane, posebno dijete, to je mala cijena koju treba platiti!

4. Prepreke razvijanju partnerskih odnosa i smjernice za kvalitetniju saradnju

Intenziviranje saradnje i učinkovite komunikacije nerijetko prate neadekvatno formirani stavovi roditelja, ali i škole. Neke od prepreka razvijanju partnerskih odnosa uočene kroz rad *KJU „Porodično Savjetovalište“* sa roditeljima i nastavnicima su: precjenjivanje ili potejnjivanje djetetovih sposobnosti i mogućnosti kako od strane roditelja, tako i od strane nastavnika što je često uzrok nesporazuma i konflikata na toj relaciji; nepoštivanje nastavničke profesije od strane roditelja; neuvažavanje roditeljske odgojne uloge od strane nastavnika; različite vrijednosne orijentacije roditelja i nastavnika; različita uzajamna očekivanja i očekivanja od djece; neadekvatna komunikacija između roditelja i nastavnika, roditelja i djece, nastavnika i učenika.

Prilikom rješavanja nesporazuma na ovom nivou uvijek treba imati na umu da su nastavnik i roditelj „dvije strane medalje“ i da je potrebno da ulože zajednički napor da se podigne kvalitet rada u školi i postignu bolji rezultati odgoju i obrazovanju djeteta, zbog čega su i upućeni jedni na druge. Od velike pomoći u dostizanju navedenih ciljeva je provođenje programa edukacije roditelja i nastavnika. Putem njih se u velikoj mjeri može utjecati na međusobno usaglašavanje stavova, svijesti, te pedagoške kulture i prakse, kako jednih tako i drugih. Neke od njih su:

- informiranje i osvještavanje roditelja o njihovim pravima, obavezama, i odgovornostima, te načinima uključivanja u rad škola;
- educiranje roditelja i nastavnika o komunikacijskim vještinama kroz predavanja i radionice;
- organiziranje radionica, okruglih stolova i predavanja na različite teme odgoja i obrazovanja djece;
- zajednička druženja i izleti, učešće u slobodnim aktivnostima u školi i sl.

Ove i slične aktivnosti će doprinijeti otvorenosti škola za uvažavanje stavova i prijedloga roditelja u određenim segmentima rada škole, većem poštivanju nastavničke profesije od strane roditelja, te razbijanju predrasuda o nastavnicima i roditeljima. Isključujući časne izuzetke, škole kao ustanove i kvalitetne prosvjetne radnike koji ostvaruju dobru saradnju sa roditeljima, primjetno je da se na ovom planu treba još uvijek puno raditi, uz maksimalno uključivanje obje strane.

Korišteni izvori:

1. S.Hadžidamjanović, B. Šarkinović, S.
2. Džemidžić-Kristijansen, (2013.), „*Snaga partnerstva*“, Jordan Studio, Sarajevo
3. Zbornik radova odsjeka za pedagogiju Univerziteta u Sarajevu, Godina 1, broj 1 (2016)
4. http://osjezerski.com.ba/index.php?option=com_content&view=article&id=97:razvijanje-partnerstva-izmeu-roditelja-i-nastavnika&catid=34:matzaroditelje&Itemid=87